

Co nového přináší slovenský etický kodex sociálních pracovníků?

Petr Vojtíšek

Etický kodex sociálního pracovníka a asistenta sociální práce Slovenskej republiky (dále „Kodex“)¹, který na Slovensku vstoupil v účinnost 1. 10. 2015, je pro slovenské kolegy v profesi sociální práce průlomový. Představuje v postkomunistických zemích první relativně závazný dokument upravující oblast etiky sociální práce. Jeho obsah však již tak průlomový není, svou koncepcí a obsahem se výrazně nevymyká podobným kodexům v západních zemích. Navazuje na zásady etiky sociální práce definované Mezinárodní federací sociální práce (IFSW)². Pojetí slovenského Kodexu koreponduje i s pojetím Etického kodexu Společností sociálních pracovníků ČR (SSP ČR) z roku 2006³.

Kodex je členěn do preambule a 5 oddílů, které mapují evergreeny v oblasti etiky sociální práce. Stručně k jejich obsahu:

PREAMBULE

Preambule se obecně hlásí k zásadám evropského modelu základních lidských a sociálních práv, jak jsou definovaná nejnověji v Listině základních práv EU. Apeluje na morálku sociálního pracovníka a asistenta sociální práce a vyzdvihuje význam etiky pro výkon sociální práce i pro rozhodování orgánů Komory. Preambule se dotýká i charakteristiky profesní komory a profesního sdružování.

1. HODNOTY SOCIÁLNÍ PRÁCE

Tato část obsahuje 3 oddíly. V prvním se odvolává na nešťastný pojem sociální spravedlnosti⁴, který vnímá spíše jako rovnost. Druhým oddílem se Kodex odkazuje na

- 1 Slovenská komora SP a ASP. *Etický kodex sociálního pracovníka a asistenta sociální práce Slovenskej republiky*. Dostupné z: https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialna-praca/eticky-kodex_final-3.pdf (3.10.2016)
- 2 International Federation of Social Workers. *Statement of Ethical principles*. Dostupné z: <http://ifsw.org/policies/statement-of-ethical-principles/> (30.9.2016)
- 3 Společnost sociálních pracovníků ČR. *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspcr.pdf (5.10.2016)
- 4 Pojem sociální spravedlnost je překladem anglického „social justice“, které je spíše vyjádřením spravedlnosti ve smyslu soudním — tedy rovnost v právech, před soudy apod. Někdy se však vnímá šířeji jako pojem vyjadřující spravedlnost v distribuci bohatství ve společnosti a legitimizující přerozdělování. V sociální práci má blízko k radikální sociální práci.

základní mezinárodně uznávaný princip důstojnosti. Třetí část vyzdvihuje význam vztahů jak vůči klientovi, tak uvnitř týmu — zdůrazňuje především týmovost v přístupu k řešení klientovi situace a respekt k týmové práci.

2. ETICKÁ ODPOVĚDNOST

Tato zásadní část obsahově úzce koresponduje s českým etickým kodexem, který známe díky SSP ČR. Je členěna téměř stejným způsobem na 6 oblastí — odpovědnost vůči klientovi, sobě (ta je ve slovenském navíc), kolegům, zaměstnavateli, profesi a společnosti. Za zdůraznění stojí uplatnění pojmu „profese“, který sociální práci povyšuje ze souboru činností sociálního pracovníka do svébytné polohy mezi ostatními profesemi (v českém kodexu jsou užívány pojmy odbornost a povolání).

Celkové vyznění této části je více návodné a je také podrobnější, než známe z české praxe. Slovenský Kodex popisuje základní premisy pro výkon profese (např. prvořadá odpovědnost vůči klientům, účast a respekt k osobě klienta, zmocňování klienta, zaměření na klientovi silné stránky atd.).

3. ETICKÉ PROBLÉMY A DILEMATA

V otázkách etických dilemat a problémů spíše definuje, co je těmito pojmy míněno, než, že by nabízel sociálním pracovníkům pomoc při jejich řešení. Jako nástroj pomoci pro jejich řešení nabízí konzultaci s orgánem tomu příslušným — etickou komisí profesní komory (3.4–3.5). Ta se týká jen členů komory. Tedy Kodex ani v této kapitole nepřináší nějaké zlomové návody, kterými by se mohli sociální pracovníci řídit. Přitom právě tato oblast volá v praxi po detailnějším popisu.

4. ZÁVAZNOST

Etický kodex je závazným dokumentem pro členy Slovenské komory sociálních pracovníků a asistentů socialnej práce, jeho naplňování či porušení může být sankcionováno disciplinární komisí podle disciplinárního řádu. Pro nečleny profesní komory závazný není, a tak se Kodex zmůže na relativně bezzubý apel k jeho respektování i nečleny komory a studenty sociální práce (4.2–4.4). To je přirozené riziko dobrovolného členství v profesních sdruženích.

5. ZÁVĚR

Závěrem jsou vysvětleny používané pojmy. Kodex je postaven pouze do pozice minimálního etického standardu, proto je v posledním odstavci zdůrazněn význam morálky každého sociálního pracovníka a asistenta sociální práce a morálního přístupu a subjektivního výkladu Kodexu.

Slovenský Kodex je vítaným počinem na poli profesionalizace sociální práce v postkomunistických zemích, a to i přes to, že je svou povahou spíše deklaratorní než normotvorný. Na druhé straně jasně ukazuje na slabiny dobrovolnosti v profesním sdružování a problematiku obecných výkladů v normách.

ZDROJE

Slovenská komora SP a ASP. *Etický kodex sociálního pracovníka a asistenta sociální práce Slovenskej republiky*. Dostupné z: https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialna-praca/eticky-kodex_final-3.pdf (3.10.2016)

Společnost sociálních pracovníků ČR. *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*.

Dostupné z: http://socialniprocnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_ssprc.pdf (5.10.2016)

International Federation of Social Workers. *Statement of Ethical principles*. Dostupné z: <http://ifsw.org/policies/statement-of-ethical-principles/> (30.9.2016)